

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	7	4	2	9
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 5th Semester
(2125)**

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Local Government

(With Special Reference to Punjab)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt **FIVE** questions in all, each carries **18** marks.
Question No. 1 is compulsory.

(2) Attempt other **FOUR** questions selecting **ONE** question from each unit.

1. Attempt any **NINE** questions in about **25-30** words each :

- (a) Significance of Local Government
- (b) Evolution of Local Government since 1882
- (c) Functions of Gram Sabha
- (d) 73rd Constitutional Amendment
- (e) Urban Local Bodies

- (f) Role of Municipal Commissioner
- (g) Provincialisation of Municipal Services
- (h) Rural-Urban Relationship
- (i) Role of State Finance Commission
- (j) Panchayati Raj in Punjab
- (k) Structure of Urban Local Bodies
- (l) Challenges in Rural Development.

9×2=18

UNIT—I

2. Discuss the meaning and significance of local government in India. 18

OR

3. Explain the role of Deputy Commissioner and Divisional Commissioner in local administration. 18

UNIT—II

4. Discuss the main provisions and significance of the 73rd Constitutional Amendment Act. 18

OR

5. Examine the composition, functions, and powers of the Gram Sabha. 18

UNIT—III

6. Explain the structure, functions, and sources of finance of urban local bodies in Punjab. 18

OR

7. Describe the position, functions, and powers of the Mayor and Municipal Commissioner. 18

UNIT—IV

8. Evaluate the role and composition of the State Finance Commission. 18

OR

9. Discuss the challenges and remedies of the rural-urban relationship in Punjab.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न हल करें, प्रत्येक प्रश्न 18 अंकों का है। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।
(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनते हुए अन्य चार प्रश्न हल करें।

1. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दीजिए :

(a) स्थानीय सरकार का महत्व

(b) 1882 से स्थानीय सरकार का विकास

(c) ग्राम सभा के कार्य

- (d) 73वाँ संविधान संशोधन
- (e) शहरी स्थानीय निकाय
- (f) नगर आयुक्त की भूमिका
- (g) नगरपालिका सेवाओं का प्रांतीयकरण
- (h) ग्रामीण-शहरी संबंध
- (i) राज्य वित्त आयोग की भूमिका
- (j) पंजाब में पंचायती राज
- (k) शहरी स्थानीय निकायों की संरचना
- (l) ग्रामीण विकास में चुनौतियाँ।

9×2=18

यूनिट—I

2. भारत में स्थानीय सरकार के अर्थ और महत्व पर चर्चा कीजिए। 18

अथवा

3. स्थानीय प्रशासन में उपायुक्त और संभागीय आयुक्त की भूमिका की व्याख्या कीजिए। 18

यूनिट—II

4. 73वें संविधान संशोधन अधिनियम के मुख्य प्रावधानों और महत्व पर चर्चा कीजिए। 18

अथवा

5. ग्राम सभा की संरचना, कार्य और शक्तियों का परीक्षण कीजिए। 18

ਯੂਨਿਟ—III

6. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਸ਼ਹਰੀ ਸਥਾਨੀਯ ਨਿਕਾਯੋਂ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਯੋਂ ਔਰ ਵਿੱਤ ਕੇ ਸ੍ਰੋਤੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜਿਏ। 18

ਅਥਵਾ

7. ਸਹਾਪੌਰ ਔਰ ਨਗਰ ਆਯੁਕਤ ਕੀ ਸਿੱਥਿਤਿ, ਕਾਰਯੋਂ ਔਰ ਸ਼ਕਤਿਯੋਂ ਕਾ ਵਰ੍ਣਨ ਕੀਜਿਏ। 18

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਰਾਜਯ ਵਿੱਤ ਆਯੋਗ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਔਰ ਸੰਰਚਨਾ ਕਾ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਕੀਜਿਏ। 18

ਅਥਵਾ

9. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਗਰਾਮੀਣ—ਸ਼ਹਰੀ ਸੰਬੰਧੋਂ ਕੀ ਚੁਨੌਤਿਯੋਂ ਔਰ ਸਮਾਧਾਨੋਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜਿਏ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(a) ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

(b) 1882 ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

(c) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰਜ

- (d) 73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ
- (e) ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
- (f) ਨਗਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (g) ਨਗਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸੂਬਾਈਕਰਨ
- (h) ਪੇਂਡੂ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਬੰਧ
- (i) ਰਾਜ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (j) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ
- (k) ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ
- (l) ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ। 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਜਾਂ

3. ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. 73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਜਾਂ

5. ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਜਾਂ

7. ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਰਾਜ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18

ਜਾਂ

9. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18